Salāmat-i ijtimāī (Community Health) ISSN 2423-4702; Vol. 8 No.2; 2021
http://journals.sbmu.ac.ir/ch

Original Research Article

Attitudes towards and Commitment to Prayer and their Determinants among Students of Ferdowsi University of Mashhad

Seyed-Mahmoud Tabatabai[1]*, Soheil Sadeghi[2], Akram Mohammadi[2]

1. Assistant Professor, Department of Islamic Studies, Faculty of Islamic Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
2. Master of Social Research, Islamic and Health Sciences Research Center, Faculty of Medicine, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.

***Corresponding Author:** Seyed-Mahmoud Tabatabai, Assistant Professor of Islamic Studies, Faculty of Islamic Studies, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Email: tabanet@um.ac.ir

Received: 12 March 2018 **Accepted:** 6 June 2018 **Published:** 6 May 2021

How to cite this article:
Tabatabai SM, Sadeghi S, Mohammadi A. Attitudes towards and Commitment to Prayer and their Determinants among Students of Ferdowsi University of Mashhad. Salamat Ijtimai (Community Health). 2020; 8(2):194-204.
DOI: http://doi.org/10.22037/ch.v8i2.28495.

Abstract

Background and Objective: The spread of spirituality could be considered the main approach to achieve physical and mental health among younger generation. Positive attitudes and commitment to saying one's prayer is among the best examples for spirituality. The aim of this study was to determine the attitudes towards and commitment to prayer and their determinants among the students of Ferdowsi University of Mashhad.

Materials and Methods: This descriptive-analytical study was conducted in 2017-2018 with participation of 308 students in Ferdowsi University of Mashhad who were selected via stratified random sampling. Data were collected via commitment to prayer questionnaire, which included four subscales, and religious practice among peers questionnaire. Data were presented in mean, standard deviation, minimum and maximum scores, and were analyzed via linear regression analysis, Pearson correlation, and t-test.

Results: There was a direct relationship between attitudes and commitment to prayer and parental religious performance (correlation coefficient=0.58), religious performance among peers (correlation coefficient=0.45), and religious performance at university (correlation coefficient=0.36), P<0.001. Higher scores of religious performance among parents, peers, and that at university were positively correlated with the score of attitude and commitment to prayer among students. No significant differences were found between female and male students and those who were single and married in terms of the score of attitudes and commitment to prayer.

Conclusion: The study showed that the level of commitment to prayer among students was higher than medium and religious performance among family, peers and at university were positively correlated with students' tendency to pray. Therefore, the family peers, and the university could play a significant role in the emergence of religious beliefs and commitment to religious rituals among university students.

Keywords: Attitudes, Commitment to Prayer, Family Religious Practice, Peer Religious Practice, Religious Practice at University.

Introduction

Praying is one of Islam's main orders to its followers, and the leaders and elders of the religion consider this form of worship as one of the most important ways to achieve religious behavior in human beings, provided that all its requirements and customs are observed. Due to the importance of prayer and the effects of this duty on individual and social life, several studies have been conducted to investigate the effects of prayer on various aspects, especially in health. In a study, the interaction of prayer on drug, cigarette, and alcohol use in Tabriz University of Medical Sciences students was investigated. The findings showed that non-consuming people, compared to consuming people, significantly believed in praying. It is

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

effective in all aspects of their lives (1). There was also a significant relationship between religious adherence and performing the prayer hypothesis with the prevalence of depression (2). The findings another study show that there is a significant correlation between physical symptoms and anxiety and insomnia on the one hand and the behavioral dimension of performing the duty of prayer. This study indicates a significant correlation between depression and cognitive, emotional, and behavioral dimensions of prayer (3). Despite the differences in methods, environments, and subjects, almost all of these studies confirm that in religious settings and societies where there is more religious faith, the rate of mental disorders is significantly lower, and religious people are significantly Kelly is healthier than others (4). This study aimed to determine the attitudes towards and commitment to prayer and their determinants among the students of Ferdowsi University of Mashhad.

Materials and methods

This descriptive-analytical study was conducted in 2017-2018 with 308 students in Ferdowsi University of Mashhad who were selected via stratified random sampling. Data were collected via a commitment to prayer questionnaire (5), including four subscales and religious practice among peers questionnaire. Data were presented in mean, standard deviation, minimum and maximum scores and were analyzed via linear regression analysis, Pearson correlation, and t-test.

Results

There was a direct relationship between attitudes and commitment to prayer and parental religious performance (correlation coefficient=0.58), religious performance among peers (correlation coefficient=0.45), and religious performance at university (correlation coefficient=0.36), P<0.001. Higher scores of religious performance among parents, peers, and that at university were positively correlated with attitude and commitment to prayer among students. No significant differences were found between female and male students and those who were single and married in terms of the score of attitudes and commitment to prayer.

Discussion

The results showed a positive and significant relationship between the level of family religious practice and attitude and practical commitment to prayer. There are formal and informal primary and religious environments and groups of friends. In the university, there is a group of professors next to the family who play an important role in the quality of beliefs and adherence of people to these beliefs. Among the informal institutions is the peer group. Peer group attitudes on beliefs can be an essential factor in shaping people's religious attitudes. The results showed a positive and significant relationship between the level of religious performance of peers (in the field of prayer) and attitude and practical commitment to prayer. As an official and important institution in educating people from a scientific and doctrinal point of view, the university plays a significant role in society. Findings showed a positive and significant relationship between the university's religious practice and attitude and practical commitment to prayer. These results are consistent with the results of another study (6). The results of a comparative study of attitudes and practical commitment to prayer in terms of gender and marriage did not show a significant difference between girls and boys and single and married students (7, 8). The regression test results confirm the model's overall significance, and the model adjustment coefficient shows that the studied variables can explain 67% of the changes in the variables of attitude and practical commitment to prayer. The variable of family religious performance explains 46% of changes in attitudes and practical commitment to prayer. Also, the variable of peers' religious performance is 30%, and the variable of university's religious performance (in the field of prayer) 11% explains the changes in attitude and practical commitment to prayer. According to the research findings and the critical role of the family, peers, and the university, to attract students to prayer, the contradictions and conflicts that the student sees in the family, society, and the university environment must be resolved satisfactorily. When a student sees that his parents leave the congregational prayers in mosques without an

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

excuse, but advises their child to participate in the congregation, what is the expectation that the child will participate in the congregational prayers of the university or when the president, vice professors, etc. in the university They express the congregation but do not participate in the congregational prayer themselves. The students face an apparent conflict and look at the congregational prayer with an artificial view and become indifferent (9). Also, the family should be included in educational programs about performing prayers (10). Lack of family attention to this issue can have irreparable consequences.

Conclusion

The study showed that the level of commitment to prayer among students was higher than medium, and religious performance among family, peers, and university was positively correlated with students' tendency to pray. Therefore, the family, peers, and the university could play a significant role in the emergence of religious beliefs and commitment to religious rituals among university students.

Acknowledgment

The authors would like to thank all participants of the study.

Conflict of Interest

None of the authors has any conflict of interest to disclose.

Ethical publication statement

We confirm that we have read the Journal's position on issues involved in ethical publication and affirm that this report is consistent with those guidelines.

Ethical code: IR.UM.REC.1398.121.

REFERENCES

1- Abdoljabari M, Karamkhani M, Olianasab Z, Pourhoseingholi M A, Ebadi M , Tabaghi R, Effect of Prayer on Drug, Smoking and Alcohol Consumption in Tabriz University of Medical Sciences, Journal of Research on Religion & Health, 2015; 1(2): 36-45 . (Full Text in Persian)

2- Rezaei, A, Naji Esfahani, H, Khosravi, N, Momeni Ghassemi T, Relationship to Prayer Prayer and Prevalence of Depression and Some Demographic Parameters of Students, Behavioral Sciences Research, 2012; 6: 441-452. (Full Text in Persian)

3- Musawi S R , Movahhedinia A, A Study on the Relationship between the Performance of Ritual Prayers and General Health among the Students of Universities in Kerman, Ravanshenasi Va Din, 2011; 4(1): 105- 120. (Full Text in Persian)

4- Akbarimoallem R. Relationship of adherence to prayer and mental health at Iran Khodro Co employees in west of Tehran. JRH. 2015; 2 (2) :29-42

5- Anisi J , Navidi A, Hosseni Nejad A, Making and determination the validity and reliability the scale for assessing being bound to prayer, International Journal of Behavioral Sciences, 2011; 4(4): 313-318. (Full Text in Persian)

6- Hadavi A, Heshmati M, Affecting Factors on Attitude of the Students of Central Campus of Shahed University Towards Praying (With a Focus on the Religious Atmosphere of Family,Peer Group, and the Faculty Members), Irainian Journal of Culture in The Islamic University, 2012; 2(3): 203-222. (Full Text in Persian)

7- Alawi H, The Relevant Factors of Prayer Establishment in Students, Biquarterly Journal of Islamic Education, 2007; 2(3): 141- 174. (Full Text in Persian)

8- Zaheri F, Nazarian S, Shahsawari S, The study of the level of commitment to prayer and the level of anxiety in the students of Nursing and Midwifery Faculty in Sanandaj city and its relation to their demographic characteristics in 2009, Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty, 2016; 1(3): 43-51. (Full Text in Persian)

9- Hadavi A, Heshmati M, Affecting Factors on Attitude of the Students of Central Campus of Shahed University Towards Praying (With a Focus on the Religious Atmosphere of Family,Peer Group, and the Faculty Members), Irainian Journal of Culture in The Islamic University, 2012; 2(3): 203-222. (Full Text in Persian)

10- Armon A, Sahebaranfard M, Identifying and Explaining the Role of Parents in Instituting Prayer in the Family From the Perspective of Islam, National Prayer Conference, Personal and Social Excellence, 1997: 26-57. (Full Text in Persian)

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

مقاله اصیل | **سلامت اجتماعی**، دوره هشتم، شماره ۲، بهار ۱۴۰۰، صفحات ۱۹۴ تا ۲۰۴ http://journals.sbmu.ac.ir/ch

نگرش و التزام عملی به نماز و عوامل مؤثر بر آن در میان دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد

سید محمود طباطبایی[1*]، سهیل صادقی[2]، اکرم محمدی[2]

۱. استادیار گروه معارف اسلامی، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
۲. ۲. کارشناسی ارشد پژوهش اجتماعی، مرکز تحقیقات معارف اسلامی و علوم سلامت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

* **نویسنده مسئول:** سید محمود طباطبایی، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
Email: tabanet@um.ac.ir

تاریخ دریافت: فروردین ۱۳۹۸ تاریخ پذیرش: خرداد ۱۳۹۸

چکیده

زمینه و هدف: بستر اصلی دستیابی به سلامت جسم و فکر در بین جوانان گسترش معنویت مبتنی بر وحی الهی در بین این قشر ارزشمند است که یکی از بهترین مصادیق آن، نگرش و التزام عملی به نماز در بین دانشجویان است. مطالعه حاضر با هدف تعیین نگرش و التزام عملی به نماز و عوامل مؤثر بر آن در بین دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد انجام شد.

روش و مواد: این مطالعه توصیفی- تحلیلی در سال ۹۷- ۱۳۹۶ با مشارکت ۳۰۸ نفر از دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد انجام گرفت. روش نمونه گیری به صورت طبقه ای تصادفی بود. جهت جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه میزان التزام عملی به نماز که از چهار زیر مقیاس تشکیل شده، و همچنین پرسشنامه عملکرد دینی همسالان، والدین و دانشگاه (درحوزه نماز) استفاده گردیده است. در این تحقیق، متناسب با متغیرهای مورد مطالعه و نوع داده های جمع آوری شده، به منظور توصیف آنان از شاخص های میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره ها و جهت تحلیل داده ها از روش تحلیل رگرسیون خطی، همبستگی پیرسون و آزمون t دو گروه مستقل استفاده شد.

یافته ها: بین عملکرد دینی والدین با ضریب همبستگی (۰/۵۸)، همسالان با ضریب همبستگی (۰/۴۵) و دانشگاه با ضریب همبستگی (۰/۳۶) (در حوزه نماز) و نگرش و التزام عملی به نماز رابطه مستقیم ($P<۰/۰۰۱$) وجود دارد. به عبارتی با افزایش میزان عملکرد دینی والدین، همسالان و دانشگاه (در حوزه نماز)، میزان نگرش و التزام عملی به نماز در بین دانشجویان نیز افزایش می یابد. همچنین با مقایسه ضرایب رگرسیونی استاندارد، مشخص شد که متغیر عملکرد دینی خانواده ۰/۴۶ درصد تغییرات نگرش و التزام عملی به نماز را تبیین می کند. همچنین متغیر عملکرد دینی همسالان ۰/۳۰ درصد و متغیر عملکرد دینی دانشگاه (در حوزه نماز) ۰/۱۱ درصد تغییرات نگرش و التزام عملی به نماز را تبیین می کند. بین دو گروه دختران و پسران و همچنین مجردها و متأهل ها از نظر میزان نگرش و التزام عملی به نماز تفاوت معناداری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری: مطالعه نشان داد میزان التزام عملی به نماز در میان دانشجویان بیشتر از حد متوسط بوده و محیط های دینی خانواده، گروه همسالان و دانشگاه تأثیرات مثبتی بر گرایش دانشجویان به نماز دارند. همچنین خانواده در کنار گروه دوستان و دانشگاه به عنوان مهم ترین نهاد برای رشد و تعالی فرزندان، دارای جایگاهی بسیار مهم برای ظهور و بروز اعتقادات و میزان پایبندی به واجبات دینی فرزندان می باشد.

واژگان کلیدی: عملکرد دینی خانواده، عملکرد دینی همسالان، عملکرد دینی دانشگاه، نگرش و التزام عملی به نماز.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

مقدمه

نیاز انسان ها به انجام اعمال عبادی همچون دعا و راز و نیاز یک عمل ضروری است و خداوند متعال در آیه ۵۶ سوره ذاریات هدف خلقت انسان را عبادت معرفی کرده است. اهمیت عبادت تا جایی است که برخی از دانشمندان آن را تا سرحد نیاز به اکسیژن مهم و حیاتی قلمداد کرده اند (۱). بر اساس اندیشهٔ اسلامی، تمامی مخلوقات خداوند به گونه ای ذی شعور و در حال عبادت پروردگارند، اما خداوند انسان را که از نعمت عقل و زبان بهره مند فرموده و او را خلیفه و جانشین خود قرار داده، او را برای درک کمال مطلوب انسانی به عبادت فرمان داده است. در میان اعمال عبادی نماز جایگاه بسیار ویژه ای در اسلام و سایر ادیان الهی دارد و تاکید بسیاری بر انجام آن شده است. خداوند در قرآن کریم در بیش از ۱۲۰ آیه در سوره های مختلف درباره نماز، آداب، و فضایل آن، سخن گفته و آثار آن را یادآور شده و در پانزده مورد به آن امر نموده است. خداوند می فرماید: همانا نماز را برای من به پا دارید. ثمره نماز صبوری است. نماز در اصلاح رفتار، نقش بی نظیری دارد (۲). واژه صلاه در لغت به معنای نماز، دعای خیر، برکت و لطف الهی معنی شده است. همچنین به معنای دعا، تعظیم و بزرگداشت، به یاد خدا بودن معنی شده است و در زبان پیش از اسلام برای هرگونه عبادت و نیایش استعمال می شده است (۳). اقامه نماز از اصلی ترین دستورهای دین اسلام به پیروان خود است و پیشوایان و بزرگان دین، این شکل از عبادت را به شرط رعایت تمامی لازمه ها و آداب آن، از جمله مهم ترین راه های تحقق رفتار دین مدارانه در وجود انسان ها می دانند. سبب اصلی نماز خواندن ما تنها و تنها واجب بودن آن است، یعنی ما نماز را برای این که دستور خداوند و تکلیفی شرعی بر عهده ما است، به جا می آوریم، هرچند به روشنی می دانیم که نماز آثار و برکت های متعدد جسمی و روحی و فردی و اجتماعی برای ما دارد. اگر نماز به طور صحیح و کامل با حفظ شرایط، حضور قلب و با توجه به روح اصلی و ماهیت حقیقی اش خوانده شود، هم انسان را منظّم، مقیّد، و دور از غفلت و دنیازدگی می کند و هم جلو بسیاری از فجور و مفاسد اجتماعی را می گیرد که به دست آمدن همه این نتیجه ها، در فرض التزام و جدیت و استمرار در نماز است (۴). اعتقاد به نماز از بعد نظری و عملی برخوردار می باشد. بعد نظری به پذیرش قلبی نماز به عنوان یک امر واجب اشاره دارد، اما بعد عملی علاوه بر پذیرش قلبی نماز، به انجام و ادای آن، در عمل نیز اشاره دارد. به این معنی که فرد مسلمان سه مرتبه در روز، در اوقات معینی جهت ادای نماز آماده شده و عملا اقدام به برگزاری آن می نماید و به مواردی مانند اثربخشی نماز در زندگی فردی و اجتماعی، توجه و عمل به مستحبات، التزام و اهتمام جدی برای انجام نماز، مراقبت و حضور قلب در نماز که به عنوان ابعاد التزام عملی به نماز مطرح گردیده، توجه دارد (۵). با توجه به اهمیت نماز و تأثیرات این فریضه در زندگی فردی و اجتماعی پژوهش های متعددی به بررسی تأثیرات نماز بر جنبه های مختلف به خصوص در حوزه سلامت به انجام رسیده است. عبدالجباری و همکاران در مطالعه خود به بررسی تأثیر متقابل نماز بر مصرف مواد مخدر، سیگار و الکل در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز پرداخته اند یافته ها نشان داده که افراد غیرمصرف کننده، در مقایسه با افراد مصرف کننده به طور معنی داری اعتقاد داشتند نماز خواندن در تمام بُعدهای زندگی آنها مؤثر است (۴). همچنین بین پایبندی دینی و انجام فرضه نماز با میزان شیوع افسردگی رابطه معناداری وجود داشته است (۶). یافته های موسوی و موحدی نیا نشان می دهد که بین علایم جسمانی و اضطراب و بی خوابی از یک طرف و بعد رفتاری انجام فریضه نماز، همبستگی معناداری وجود دارد. همین طور نتایج این تحقیق حاکی از همبستگی معناداری بین افسردگی و ابعاد شناختی، احساسی و رفتاری فریضه نماز است (۲). با وجود اختلاف روش ها، محیط ها و موضوع های مورد بررسی تقریبا همه این پژوهش ها تایید می کنند که در محیط های مذهبی و جوامعی که ایمان مذهبی در آن بیشتر است میزان اختلال های روانی به طور محسوس کم تر است و افراد مذهبی به طور کلی در مقایسه با دیگران از سلامت بیشتری برخوردارند (۷). در پژوهش حاضر با توجه به این نکته که نماز به عنوان ستون دین و رکن اصلی دین اسلام و از طرفی دارای آثاری در حوزه های مختلف سلامت افراد است در پی تعیین نگرش و التزام عملی دانشجویان به نماز و عوامل مؤثر بر آن می باشد. نگرش، زیر بنای رفتار و نوعی آمادگی برای رفتار است. لذا نگرش دانشجویان نسبت به نماز عامل بسیار مهم در عمل به فریضه الهی است. شناخت نوع نگرش دانشجویان نسبت به نماز و عوامل اثرگذار بر آن می تواند در سیاست گذاری ها و برنامه ریزی های فرهنگی

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

بسیار مثمرثمر باشد. همچنین از آنجا که انسان موجودی است اجتماعی و بسیاری از رفتارهای او تحت تأثیر محیط اجتماعی اش صورت می پذیرد نمازخواندن انسان نیز تحت تأثیر محیط است. محیط های اولیه خانوادگی، مذهبی، گروه دوستان و دانشگاه نیز می توانند نقش بسزایی در گرایش افراد به نماز داشته باشند (۸). پرسش های اصلی این پژوهش به این ترتیب می باشند، نگرش و التزام عملی به نماز در دانشجویان چگونه است؟ و تأثیر عملکرد دینی خانواده، دوستان و دانشگاه به عنوان عوامل مؤثر بر نگرش و التزام عملی به نماز به چه صورتی می باشد؟

روش و مواد

پژوهش حاضر از نوع روش پیمایشی و مقطعی و تکنیک جمع آوری داده ها پرسشنامه خود اجرا بوده است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشکده های (ادبیات و علوم انسانی، الهیات و معارف اسلامی، علوم ورزشی، دامپزشکی، علوم اداری و اقتصادی، علوم تربیتی و روان شناسی، علوم ریاضی، کشاورزی، مهندسی معماری و شهرسازی) دانشگاه فردوسی مشهد در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶بودند. این مطالعه با مشارکت ۳۰۸ نفر از دانشجویان انجام شد. تعداد نمونه با توجه به سطح اطمینان ۹۵ ٪ و خطای استاندارد ۰/۰۵ تعیین شد که به وسیله نمونه گیری تصادفی طبقه ای متناسب با حجم تعداد مناسب از هر دانشکده مشخص و سپس نمونه ها از بین دانشجویان هر دانشکده به صورت تصادفی انتخاب شدند. دانشکده های مختلف به عنوان طبقه در نظر گرفته شدند و برای انتخاب تعداد نمونه متناسب با هر طبقه، ابتدا درصد دانشجویان هر دانشکده از کل جامعه آماری محاسبه شد. علاوه بر این مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا به عنوان زیر طبقات در نظر گرفته شدند. معیارهای ورود نمونه ها به پژوهش شامل تمایل به شرکت در مطالعه، اشتغال به تحصیل در دانشگاه فردوسی در مقطع کارشناسی،کارشناسی ارشد و دکترا بوده و معیارهای خروج عدم تمایل به مشارکت در مطالعه و تکمیل پرسشنامه به طور ناقص بودند. روش جمع آوری داده ها بدین صورت بوده است که پس از دریافت مجوزهای لازم از دانشگاه جهت انجام طرح مورد نظر از دانشجویان دانشکده های مختلف دانشگاه برای شرکت در این پژوهش دعوت به عمل آمده است. بدین صورت که پس ار اینکه دانشجویان در دانشکده حضور یافتند، کلاس به کلاس، توضیحات لازم توسط پرسشگران در زمینه نحوه کار و هدف از انجام پژوهش به آنها داده شد و با کسب رضایت از دانشجویان شرکت کننده در پژوهش، پرسشنامه ها بین آنها توزیع شد. برای امانتداری و حفظ اطلاعات شخصی، پرسش نامه ها بی نام و بدون مشخصات بود و ملاحظات اخلاقی در حفظ حقوق دانشجویان رعایت شد. ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه بود که مشتمل بر دو بخش می باشد بخش اول پرسشنامه در برگیرنده ویژگی های اقتصادی و اجتماعی دانشجویان و شامل ویژگی های فردی مانند سن، جنس، وضعیت تأهل، محل سکونت، مقطع تحصیلی، و ویژگی های خانوادگی مانند شغل پدر، شغل مادر، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، درآمد خانواده، تعداد اعضای خانواده بود. بخش دوم پرسشنامه سوال پنج گزینه ای است که میزان التزام علمی به نماز و عوامل مؤثر بر آن را بررسی نمود. گزینه ها براساس مقیاس پنج گزینه ای لیکرت تنظیم شده اند.

مقیاس نگرش و التزام عملی:

منظور از نگرش و التزام عملی به نماز شامل حالات روحی و روانی در افراد پیرامون نماز و میزان عمل به این فریضه می باشد. ابعاد مورد نظر: اثربخشی نماز در زندگی فردی و اجتماعی، توجه و عمل به مستحبات، التزام و اهتمام جدی برای انجام نماز، مراقبت و حضور قلب در نماز می باشد. این پرسشنامه توسط انیسی و همکاران (۹) به منظور سنجش نگرش و التزام عملی نسبت به نمازهای واجب ساخته شده و حاوی ۵۰ سؤال است. در مجموع، مقیاس نگرش و التزام عملی به نماز از ۵۰ سوال تشکیل شد که پاسخ های آن به شیوهٔ لیکرت و به صورت پنج گزینه ای از هیچ وقت (نمره صفر) تا همیشه (نمره ۴) و کاملا مخالفم (نمره صفر) تا کاملا موافقم (نمره۴) تهیه شده است. دامنه نمرات از صفر تا ۲۰۰ متغیر است و نمرات بالاتر، حاکی از اهمیت بیشتر به نماز است. بنابراین، مقیاس نگرش و التزام عملی به نماز با گذراندن مراحل روان سنجی و دارا بودن اعتبار و روایی، قادر به سنجش نگرش و التزام عملی نمازگزاران به نماز است. لذا می توان از آن به صورت فردی و گروهی استفاده کرد. نتایج به دست آمده در پژوهش انیسی و همکاران نشان داد که مقیاس نگرش و التزام عملی به

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

نماز، دارای روایی محتواست. همچنین روایی همزمان آن با مقیاس های التزام عملی به اعتقادات مذهبی و جهت گیری مذهبی Alport (مقیاسی که توسط Alport & Ross در سال ۱۹۵۰ برای سنجش جهت گیری های درونی و بیرونی مذهب تهیه و در سال ۱۳۷۸ ترجمه و هنجاریابی شد) تأیید شد. روایی همزمان با مقیاس های التزام عملی به اعتقادات مذهبی و جهت گیری بیرونی و درونی مقیاس Alport، به ترتیب ۰/۶۱، ۰/۳۴، ۰/۶۲ به دست آمد. ضریب بازآزمایی مقیاس با یک هفته فاصله ۰/۹۶ به دست آمد. همچنین ضریب پایایی پرسشنامه از نظر همسانی درونی ۰/۹۲ است (۱۰). پایایی در مطالعه حاضر با استفاده از آلفای کرونباخ برای نگرش و التزام عملی به نماز (به صورت کلی) ۰/۹۵ و آلفای کرونباخ ابعاد نگرش و التزام عملی به نماز در بعد اثربخشی نماز در زندگی فردی و اجتماعی ۰/۸۹، توجه و عمل به مستحبات ۰/۸۳، التزام و اهتمام جدی برای انجام نماز ۰/۹۱ و در بعد مراقبت و حضور قلب در نماز ۰/۸۹ بود.

عملکرد دینی خانواده، همسالان و دانشگاه:

این پرسشنامه حاوی ۲۴ سؤال است که پاسخ های آن به شیوهٔ لیکرت و به صورت پنج گزینه ای از خیلی کم (نمره یک) تا خیلی زیاد (نمره ۵) تهیه شده است. ابعاد مورد نظر شامل: الف) عملکرد دینی خانوداه (در حوزه نماز) حاوی ۱۰ سوال است: میزان توجه و انجام رفتارها و اعمال دینی (در حوزه نماز) توسط خانواده (پدر، مادر، برادران و خواهران) و اهتمام و اقداماتی که آنها می توانند در جهت تربیت دینی فرزندان اعمال نمایند. عملکرد دینی خانواده در حوزه نماز در این پژوهش با گویه هایی همچون تشویق دینی والدین به فرزند، میزان مذهبی بودن مادر، میزان مذهبی بودن پدر، اهمیت دادن والدین به نماز، اهمیت دادن برادر و خواهر به نماز و .... سنجیده شده است. ب) عملکرد دینی همسالان (در حوزه نماز) حاوی هفت سوال است: به میزان اهمیتی که گروه دوستان نزدیک فرد به مسائل دینی قائل است و اقدامات و تأثیراتی که می تواند در جهت دینداری فرد بگذارد. عملکرد دینی دوستان با گویه هایی همچون میزان پایبندی دوستان به نماز، میزان مذهبی بودن بهترین دوستان، تشویق دینی (در حوزه نماز) دوستان، میزان رفتن به اماکن مذهبی با دوستان و ... مورد سنجش قرار گرفته است. ج) عملکرد دینی دانشگاه (در حوزه نماز) حاوی هفت سوال است: به میزان تأثیری که دانشگاه در جهت تربیت دینی افراد ایفا می کند. منظور از دانشگاه همچنین شامل کتاب های درسی، استادان، فضای دینی دانشگاه است که می توانند در دینداری افراد تأثیرگذار باشند. عملکرد دینی دانشگاه با گویه هایی همچون میزان برگزاری برنامه های مذهبی در دانشگاه، میزان برگزاری نماز جماعت در دانشگاه، میزان مشارکت استادان در نماز، تشویق دینی دانشجویان توسط اساتید و ... سنجیده شده است. برای حصول اطمینان از اعتبار ابزارهای مطالعه (مقیاس نگرش و التزام عملی، عملکرد دینی خانواده، همسالان و دانشگاه) از روش اعتبار محتوایی استفاده شده است. ضوابطی که برای حصول اطمینان از اعتبار محتوای پرسشنامه به کار گرفته شد عبارت اند از: انجام مطالعات نظری، نظر خواهی از متخصصین، استفاده از پرسش های آزمون شده قبلی، در نهایت هم ایرادات پرسشنامه و گویه های آن از طریق اجرای پرسشنامه در مرحله پیش آزمون، از نظر نارسا و مبهم بودن برخی گویه ها و ... برطرف شده است. همچنین پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ برای ابعاد عملکرد دینی خانواده در حوزه نماز ۰/۸۷، عملکرد دینی همسالان در حوزه نماز ۰/۸۸ و عملکرد دینی دانشگاه در حوزه نماز ۰/۷۱ بوده است. پس از جمع آوری پرسشنامه، جهت تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده از نرم افزار SPSS-21 و به منظور دسته بندی داده ها از آمار توصیفی مانند میانگین و انحراف از معیار و جداول توزیع فراوانی استفاده شد. سپس با استفاده از آزمون کولموگراف اسمیرنوف توزیع نرمال داده ها ارزیابی و جهت آزمون فرضیه های تحقیق از آمار استنباطی شامل (مقایسه میانگین ها، همبستگی ها، رگرسیون چند متغیره و ...) استفاده شده است.

یافته ها

بر اساس اطلاعات جمع آوری شده از پاسخگویان،۱۲۱ (۳۹/۳٪) نفر از پاسخگویان پسر و ۱۸۷ (۶۰/۷٪) نفر دختر، همچنین ۲۵ (۸۱/۲٪) نفر از آنها مجرد و ۵۴ (۱۷/۵٪) نفر متأهل بودند. از لحاظ وضعیت محل تولد پاسخگویان، محل تولد ۲۸۴ (۹۲/۲٪) نفر از آنها شهر و ۲۴ (۷/۸٪) نفر روستا بوده و همچنین به لحاظ محل سکونت فعلی، بیشترین تعداد پاسخگویان ۱۷۵ (۵۶/۸٪) نفر با والدین خود زندگی می کرده اند. پس از آنها ساکنین خوابگاه های دولتی با ۹ (۲۹/۵٪) نفر، بیشترین

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

تعداد را به خود اختصاص داده بودند. کمترین تعداد پاسخگویان ۵ (۱/۶٪) نفر نیز در خوابگاه خصوصی سکونت داشته اند. همچنین بیشترین تعداد پاسخگویان ۱۷۲ (۵۵/۸ ٪) نفر، در مقطع تحصیلی کارشناسی و بعد از آن ۸ (۲۶٪) نفر در مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد و کمترین تعداد پاسخگویان در مقطع تحصیلی کاردانی با ۶ (۱/۹٪) نفر بود.

جدول شماره ۱- شاخص های توصیفی نمرات مقیاس نگرش و التزام عملی به نماز

متغیر	(انحراف معیار) میانگین	کمترین	بیشترین
اثربخشی نماز در زندگی فردی و اجتماعی	۴۴/۶ (۱۴/۲)	۱۴	۱۱۷
توجه و عمل به مستحبات	۳۴/۷ (۹/۶)	۱۲	۶۲
التزام و اهتمام جدی برای انجام نماز	۳۶/۹ (۱/۱)	۱۲	۵۹
مراقبت و حضور قلب در نماز	۳۱/۶ (۹/۲)	۱۰	۴۸
نگرش و التزام عملی به نماز	۱۵۴/۳ (۴۰)	۶۱	۲۶۲

با توجه به داده های جدول فوق حداقل نمره نگرش و التزام عملی به نماز برابر با ۶۱ و حداکثر برابر با ۲۶۲ بود. میانگین (انحراف معیار) نمره نگرش و التزام عملی به نماز برابر با (۴۰) ۱۵۴/۳ بود. شاخص های توصیفی مؤلفه های مقیاس نگرش و التزام عملی به نماز نیز در جدول نشان داده شده است.

جدول شماره ۲- شاخص های توصیفی نمرات مقیاس عملکرد دینی خانواده، همسالان و دانشگاه در حوزه نماز

متغیر	(انحراف معیار) میانگین	کمترین	بیشترین
عملکرد دینی خانواده در حوزه نماز	۳۲/۲ (۹/۲)	۱۰	۷۶
عملکرد دینی همسالان در حوزه نماز	۲۰/۵ (۵/۸)	۷	۳۵
عملکرد دینی دانشگاه در حوزه نماز	۲۰/۷ (۵/۰)	۷	۳۵

برای بررسی همبستگی بین متغیرهای عملکرد دینی خانواده، همسالان و دانشگاه (در حوزه نماز)، و نگرش و التزام عملی به نماز از آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید. یافته های جدول زیر نشان داد که بین میزان عملکرد دینی خانواده، همسالان و دانشگاه (در حوزه نماز) و نگرش و التزام عملی به نماز با توجه به (P<۰/۰۰۱) و ضرایب همبستگی ۰/۵۸، ۰/۴۵، و ۰/۳۶ رابطه معناداری وجود داشته است. به این ترتیب که با افزایش میزان عملکرد دینی خانواده، همسالان و دانشگاه (درحوزه نماز)، میزان نگرش و التزام عملی به نماز در بین دانشجویان افزایش پیدا می کند و برعکس.

جدول شماره ۳- آزمون همبستگی پیرسون برای متغییرهای عملکرد دینی خانواده، همسالان و دانشگاه (در حوزه نماز) و نگرش و التزام عملی به نماز

نوع متغیر	پیرسون	P	جهت رابطه
عملکرد دینی خانواده (در حوزه نماز) و نگرش و التزام عملی به نماز	۰/۵۸	<۰/۰۰۱	مستقیم
عملکرد دینی همسالان (در حوزه نماز) و نگرش و التزام عملی به نماز	۰/۴۵	<۰/۰۰۱	مستقیم
عملکرد دینی دانشگاه (در حوزه نماز) و نگرش و التزام عملی به نماز	۰/۳۶	<۰/۰۰۱	مستقیم

یافته های جدول شماره ۴ حاکی از آن است که بین دختران و پسران و همچنین در بین پاسخگویان مجرد و متأهل در رابطه با متغیر نگرش و التزام عملی به نماز تفاوت معناداری مشاهده نمی شود. بدین معنا که نگرش و التزام عملی به نماز در پاسخگویان دختر و پسر و همچنین در پاسخگویان مجرد و متأهل تقریبا یکسان است.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

جدول شماره ۴- تفاوت میانگین نگرش و التزام عملی به نماز بر حسب جنسیت و وضعیت تأهل

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	t	P
نگرش و التزام عملی به نماز	دختران	۱۸۷	۱/۶	-۱/۸	۰/۰۶
	پسران	۱۲۱	۱/۵		
	مجردها	۲۵۳	۱/۵	-۰/۶	۰/۵۱
	متأهل ها	۵۴	۱/۶		

نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان می دهد که میزان F این مدل ۸۵/۵ و میزان معناداری آن برابر با (P<۰/۰۰۱) بوده و نشان دهنده معناداری کل مدل می باشد. به علاوه همبستگی چندگانه متغیرهای مستقل مورد بررسی در پژوهش حاضر نگرش و التزام عملی به نماز ۰/۶۷ بوده است. ضریب تعیین اصلاح شده مدل نیز نشان می دهد که ۴۵٪ از تغییرات در متغیر نگرش و التزام عملی به نماز توسط متغیرهای مورد بررسی قابل توضیح و تبیین می باشد.

همچنین با مقایسه ضرایب رگرسیونی استاندارد (Beta)، مشخص شد که متغیر عملکرد دینی خانواده ۴۶٪ تغییرات نگرش و التزام عملی به نماز را تبیین می کند. همچنین متغیر عملکرد دینی همسالان ۳۰٪ و متغیر عملکرد دینی دانشگاه (در حوزه نماز) ۱۱٪ تغییرات نگرش و التزام عملی به نماز را تبیین می کند.

جدول شماره ۵- خلاصه مدل رگرسیون چند متغیره نگرش و التزام عملی به نماز

ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	F	P
۰/۶۷	۰/۴۵	۰/۴۵	۸۵/۵	<۰/۰۰۱

جدول شماره ۶- ضرایب رگرسیونی مدل تبیین کننده نگرش و التزام عملی به نماز

متغیرهای مستقل	ضریب رگرسیونی غیراستاندارد B	ضریب رگرسیونی استاندارد Beta	t	P
مقدار ثابت	۲۶/۹	-	۰/۰۸	<۰/۰۰۱
عملکرد دینی خانواده (در حوزه نماز)	۲/۰۲	۰/۴۶	۱۰/۳	<۰/۰۰۱
عملکرد دینی همسالان (در حوزه نماز)	۲/۰۸	۰/۳۰	۶/۸	<۰/۰۰۱
عملکرد دینی دانشگاه (در حوزه نماز)	۰/۹	۰/۱۱	۲/۵	۰/۰۱

بحث

مطالعه نشان داد از آنجا که میانگین (انحراف معیار) نمره نگرش و التزام عملی به نماز برابر (۴۰) ۱۵۴/۳ به دست آمده توسط گروه نمونه بیشتر از حد متوسط می باشد، می توان بیان کرد که گروه نمونه مورد مطالعه از وضعیت نسبتا مطلوبی در التزام عملی به نماز برخوردار بوده است. این یافته با نتایج عبدالجباری و همکاران (۴) و عمیدی و کرباسی (۱) همسو می باشد.

نتایج مطالعه نشان داد که که بین میزان عملکرد دینی خانواده و نگرش و التزام عملی به نماز با توجه به سطح معناداری (P<۰/۰۰۱) و ضریب همبستگی ۰/۵۸ رابطه مثبت و معناداری وجود داشته است. خانواده به عنوان مهم ترین نهاد برای رشد و تعالی فرزندان و همچنین جایگاهی برای ظهور و بروز اعتقادات و میزان پایبندی به واجبات دینی فرزندان می باشد. از طرفی انسان موجودی است اجتماعی و بسیاری از رفتارهای او تحت تأثیر محیط های اجتماعی اش صورت می پذیرد، به ناچار نماز خواندن انسان نیز تحت تأثیر محیط است. محیط های رسمی و غیر رسمی اولیه و مذهبی و گروه دوستان و در دانشگاه گروه استادان در کنار خانواده وجود دارند که در کیفیت اعتقادات و همچنین میزان پایبندی افراد به این اعتقادات نقش بسزایی بر عهده دارند. از جمله نهادهای غیر رسمی گروه همسالان است. تأثیر نگرش گروه همسالان به مسائل

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

اعتقادی می تواند عامل مهمی در شکل گرفتن نگرش دینی افراد باشد. نتایج نشان دادکه بین میزان عملکرد دینی همسالان (در حوزه نماز) و نگرش و التزام عملی به نماز رابطه مثبت و معناداری با ضریب همبستگی ۰/۴۵ وجود داشته است (P<۰/۰۰۱). دانشگاه نیز به عنوان نهادی رسمی و پر اهمیت در تربیت افراد از نظر علمی و اعتقادی نقش پررنگی را در جامعه ایفا می کند. یافته های پژوهش نشان داد که بین عملکرد دینی دانشگاه و نگرش و التزام عملی به نماز (P<۰/۰۰۱) با ضریب همبستگی ۰/۳۶ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج با نتایج هادوی و همکاران (۸) همسو می باشد. نتایج بررسی مقایسه ای نگرش و التزام عملی به نماز بر حسب جنسیت و تأهل، تفاوت معناداری را در بین گروه های دختر و پسر و همچنین دانشجویان مجرد و متأهل نشان نداد (۱۱ و ۱۲). نتایج آزمون رگرسیون معنی داری کلی مدل را تایید می کند و ضریب تعدیل مدل نشان می دهد که ۶۷٪ از تغییرات در متغیر نگرش و التزام عملی به نماز توسط متغیرهای مورد بررسی قابل توضیح و تبیین می باشند. متغیر عملکرد دینی خانواده ۴۶٪ تغییرات نگرش و التزام عملی به نماز را تبیین می کند. همچنین متغیر عملکرد دینی همسالان ۳۰٪ و متغیر عملکرد دینی دانشگاه (در حوزه نماز) ۱۱٪ تغییرات نگرش و التزام عملی به نماز را تبیین می کند. با توجه به یافته های تحقیق و نقش مهم خانواده، همسالان و دانشگاه برای جذب دانشجویان به نماز باید تضادها و تعارض هایی که دانشجو در خانواده، جامعه و محیط دانشگاه می بیند به نحو مطلوبی حل شود. وقتی دانشجویی می بیند که والدین او بدون عذر نماز جماعت مساجد را ترک می کنند ولی توصیه به شرکت فرزندشان در جماعت می کنند چه انتظاری است که فرزند در نماز جماعت دانشگاه شرکت کند یا وقتی رئیس، معاون، استادان و ... در دانشگاه اهمیت نماز جماعت را بیان می کنند اما خود در نماز جماعت شرکت نمی کنند دانشجویان با تعارضی آشکار روبه رو می شوند و به نماز جماعت با دید تصنعی نگاه می کنند و نسبت به آن بی تفاوت می شوند (۸). همچنین در خانواده با توجه به یافته های تحقیق (مبنی بر این که بیشترین تأثیر را متغیر عملکرد دینی دانشجویان داشته است) والدین برای ایفای نقش تربیت معنوی و احیاء فرهنگ نماز در خانواده ابتدا باید در حوزه اقامه نماز آسیب شناسی کنند و نقاط قوت و ضعف و فرصت ها و تهدیدهای پیش رو را ترسیم نمایند. با شناسایی دقیق و کامل وضعیت، می توان نقاط قوت ها را تقویت و ضعف ها را به حداقل رساند و بستر مناسب را جهت استفاده از فرصت ها و تبدیل تهدیدها به فرصت فراهم ساخت. در این راستا، دقت در الگوهای تغییر و اصلاح در ابعاد شناختی (شناخت اعضای خانواده نسبت به محتوا و ضرورت اقامه نماز و آثار و تبعات آن)، نگرشی (ارائه طلاعات کامل در مورد آثار و ثمرات دنیوی و اخروی اقامه نماز) و عملکردی اعضاء خانواده نسبت به اقامه نماز باید در برنامه های تربیتی لحاظ شود (۱۳). کم توجهی خانواده بر این مسأله می تواند آثار و عواقب جبران ناپذیری به دنبال داشته باشد.

نتیجه‌گیری

مطالعه نشان داد محیط های دینی خانواده، گرو همسالان و دانشگاه تأثیرات مثبتی بر گرایش دانشجویان به نماز داشتند. به عبارتی با افزایش میزان عملکرد دینی والدین، همسالان و دانشگاه (درحوزه نماز)، میزان نگرش و التزام عملی به نماز در بین دانشجویان نیز افزایش می یابد.

تشکر و قدردانی

از کلیه افرادی که با مشارکت خود در این مطالعه ما را یاری نمودند تشکر و قدردانی می گردد. این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی با عنوان بررسی نگرش و التزام عملی به نماز و عوامل مؤثر بر آن در میان دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد با کد اخلاق IR.UM.REC.1398.121 از دانشگاه فردوسی مشهد می باشد.

تعارض در منافع

نویسندگان اظهار می دارند هیچ گونه تعارض منافعی در مورد این مقاله وجود ندارد.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

REFERENCES

1- Amidimazaheri M, Karbasi M, Investigation of prayer among freshman students in Isfahan University of Medical Sciences, 2012, Journal of Health System Research, 2014; 10(1): 160-167. (Full Text in Persian)

2- Musawi S R , Movahhedinia A, A Study on the Relationship between the Performance of Ritual Prayers and General Health among the Students of Universities in Kerman, Ravanshenasi Va Din, 2011; 4(1): 105- 120. (Full Text in Persian)

3- Hekmat Ara M K , Soltani A, The Effect of Pray on work Ethics and job responsibility from Verses and Stories, Quranic Studies Quarterly, 2016; 7(25): 103-131. (Full Text in Persian)

4- Abdoljabari M, Karamkhani M, Olianasab Z, Pourhoseingholi M A, Ebadi M , Tabaghi R, Effect of Prayer on Drug, Smoking and Alcohol Consumption in Tabriz University of Medical Sciences, Journal of Research on Religion & Health, 2015; 1(2): 36-45 . (Full Text in Persian)

5- Shojaee A. The Study of Relationship between Attitude and Practical Commitment to Prayer with Happiness of the Students (Case Study: Students of University of Mohaghegh Ardabili), Irainian Journal of Culture in The Islamic University, 2018; 8(26): 89-106. (Full Text in Persian)

6- Rezaei, A, Naji Esfahani, H, Khosravi, N, Momeni Ghassemi T, Relationship to Prayer Prayer and Prevalence of Depression and Some Demographic Parameters of Students, Behavioral Sciences Research, 2012; 6: 441-452. (Full Text in Persian)

7- Akbarimoallem R. Relationship of adherence to prayer and mental health at Iran Khodro Co employees in west of Tehran. JRH. 2015; 2 (2) :29-42

8- Hadavi A, Heshmati M, Affecting Factors on Attitude of the Students of Central Campus of Shahed University Towards Praying (With a Focus on the Religious Atmosphere of Family,Peer Group, and the Faculty Members), Irainian Journal of Culture in The Islamic University, 2012; 2(3): 203-222. (Full Text in Persian)

9- Anisi J , Navidi A, Hosseni Nejad A, Making and determination the validity and reliability the scale for assessing being bound to prayer, International Journal of Behavioral Sciences, 2011; 4(4): 313-318. (Full Text in Persian)

10- Shojaee, Ahmad. Investigating the Relationship between Practical Attitude and Commitment to Prayer and Students' Happiness (Case Study: Students of Mohaghegh Ardabili University). Culture in Islamic University, 1997; 8 (26): 89-106.

11- Alawi H, The Relevant Factors of Prayer Establishment in Students, Biquarterly Journal of Islamic Education, 2007; 2(3): 141- 174. (Full Text in Persian)

12- Zaheri F, Nazarian S, Shahsawari S, The study of the level of commitment to prayer and the level of anxiety in the students of Nursing and Midwifery Faculty in Sanandaj city and its relation to their demographic characteristics in 2009, Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty, 2016; 1(3): 43-51. (Full Text in Persian)

13- Armon A, Sahebaranfard M, Identifying and Explaining the Role of Parents in Instituting Prayer in the Family From the Perspective of Islam, National Prayer Conference, Personal and Social Excellence, 1997: 26-57. (Full Text in Persian)

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

پرسشنامه نگرش و التزام عملی به نماز

سوالات زیر به منظور انجام یک تحقیق دانشگاهی تدوین شده و انتخاب شما به عنوان یکی از پاسخگویان، به صورت کاملا تصادفی بوده است. از آنجایی که نیازی به ذکر نام و نام خانوادگی شما نمی باشد لذا خواهشمند است که با خیال آسوده به سوالات جواب دهید و مطمئن باشید که پاسخ های شما صرفا برای پژوهش مورد استفاده قرار خواهد گرفت و اعتبار دیگری نخواهد داشت. به خاطر داشته باشید که صداقت شما سبب می شود تا یافته های با ارزشی به جامعه علمی کشور ارائه شود. لطفا نظرات خود را در رابطه با عبارات زیر مشخص کنید.

ردیف	عبارات	همیشه	اغلب اوقات	گاهی	خیلی کم	هیچ وقت
۱	نمازهای واجب یومیه را به جای می آورم.					
۲	نمازهای مستحبی را می خوانم.					
۳	نمازهای واجب را در مسجد یا نمازخانه به جای می آورم.					
۴	شوق نماز خواندن را در وجود خود احساس می کنم.					
۵	با اجبار اطرافیانم نماز می خوانم.					
۶	نمازهای ظهر و عصر را به جماعت می خوانم.					
۷	نمازهای قضا شده خود را حتماً می خوانم.					
۸	پس از خواندن نماز احساس آرامش بیشتری دارم.					
۹	نمازم را با اذان و اقامه می خوانم.					
۱۰	نماز صبح را در وقت خودش می خوانم (یعنی قضاء نمی شود).					
۱۱	پیش از خواندن نماز موهای خود را شانه می زنم.					
۱۲	نماز ظهر را اول وقت می خوانم.					
۱۳	در هنگام گرفتاریها به نماز متوسل می شوم.					
۱۴	پیش از خواندن نماز خود را معطر می کنم.					
۱۵	نمازهای خود را با آرامش و بدون عجله می خوانم.					
۱۶	نماز مغرب را اول وقت می خوانم.					
۱۷	هنگامی که مأیوس و ناامید هستم خواندن نماز، امید را در دل من زنده می کند.					
۱۸	برنمازم بیشتر از سایر کارها و اعمالم مراقبت می کنم.					
۱۹	خواندن نماز اول وقت را بر انجام کارهایم ترجیح می دهم.					
۲۰	نمازم را با حضور قلب و توجه می خوانم.					
۲۱	در صورتی که به دلیل بیماری و یا عذر شرعی نتوانم نماز بخوانم ناراحت می شوم.					
۲۲	در حین نماز احساس معنوی و روحانی در من ایجاد می شود.					
۲۳	سعی می کنم نمازهایم قضا نشود.					
۲۴	نمازهای مغرب و عشاء را به جماعت می خوانم.					
۲۵	پیش از خواندن نماز مسواک می زنم.					
۲۶	در حین نماز حواس خود را جمع می کنم و سعی می کنم حواسم پرت نشود.					
۲۷	طولانی خواندن نماز را بر کوتاه خواندن آن ترجیح می دهم.					
۲۸	در جشن ها و میهمانی ها (با وجود برخی محدودیت ها) نمازهای واجب خود را به جای می آورم.					
۲۹	در هنگام بیماری و یا ناخوشی نمازهای واجب را به جای می آورم.					
۳۰	در مسافرتها نمازهای واجب را به جای می آورم.					
۳۱	هنگامی که در خانه نماز می خوانم از سجاده استفاده می کنم.					
۳۲	هنگامی که به تنهایی نماز می خوانم سجده هایم طولانی تر است.					

ردیف	عبارات	کاملا موافقم	موافقم	تا حدی موافق	مخالفم	کاملا مخالفم
۱	نمازی که با خلوص نیت خوانده شود گناهان را پاک می کند.					
۲	نمازم موجب شده تا کمتر گناه کنم.					
۳	بهترین و محبوب ترین عمل نزد خداوند نماز است.					
۴	فقط اعتقاد و ایمان قلبی به خداوند کافی نیست، بلکه باید نمازم را بخوانم.					
۵	بهترین وسیله نزدیک شدن به خداوند نماز است.					
۶	اهمیت و توجه به نماز سبب شده که قوانین و مقررات اجتماعی را بهتر رعایت نمایم.					
۷	نماز موجب کاهش نگرانی هایم می شود.					
۸	نماز خواندن برایم لذت بخش است.					
۹	نمازهایی که چه در تنهایی و چه در حضور دیگران می خوانم برایم ارزش یکسانی دارد.					
۱۰	هر وقت نمازم قضا شود، ناراحت می شوم.					
۱۱	به احکام فقهی نمازهای یومیه آگاهی دارم.					
۱۲	برایم مهم است که نماز را با قرائت صحیح بخوانم.					
۱۳	نماز خواندن را دوست دارم و فقط جهت رفع تکلیف نماز نمی خوانم.					
۱۴	به نظرم بهترین عمل دینی در اسلام نماز است.					
۱۵	سعادت و خوشبختی دنیوی و اخروی من با میزان توجه و اهمیت من به نماز ارتباط دارد.					
۱۶	وقت معینی برای خواندن نماز دارم، اینطور نیست که هر وقت فرصت کنم نماز بخوانم.					
۱۷	نماز در زندگی فردی و اجتماعی من تأثیر مثبتی داشته است.					
۱۸	اهمیت و توجه به نماز سبب شده که تحمل و صبر من در برابر مشکلات و ناملایمات بیشتر شود.					

ردیف	عبارات	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱	تا چه حد والدین تان شما را به خواندن نماز و گرفتن روزه تشویق می کنند؟					
۲	اگر در انجام اعمال دینی سستی کنید آیا والدین تان شما را سرزنش می کنند؟					
۳	والدین شما چقدر به انجام اعمال دینی از قبیل (نماز، روزه و ...) در زندگی شان اهمیت می دهند؟					
۴	فکر می کنید که پدرتان تا چه اندازه مذهبی است؟					
۵	فکر می کنید مادرتان تا چه اندازه مذهبی است؟					
۶	والدین تان را چقدر به عنوان الگوی دینی خود در نظر می گیرید؟					
۷	توصیه ها و آموزه های دینی والدین تان چقدر برای شما جذاب و متقاعدکننده است؟					
۸	چقدر از شناخت ها و مسائل دینی تان را در خانه یاد گرفته اید؟					
۹	فکر می کنید که برادر یا خواهرتان تا چه اندازه مذهبی است؟					
۱۰	برادر یا خواهر شما چقدر به انجام اعمال دینی از قبیل نماز اهمیت می دهند؟					

ردیف	عبارات	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱	بهترین دوستانتان تا چه اندازه مذهبی اند؟					
۲	با دوستان تان تا چه حد به بحث و گفتگو درباره مسائل دینی می پردازید؟					
۳	آیا با دوستانتان به مکانها و جلسات مذهبی (مانند مساجد و...) رفته اید؟					
۴	در ارتباطات دوستانه چقدر مورد تشویق و ترغیب آنها در انجام امورات دینی (در حوزه نماز) قرار گرفته اید؟					
۵	چقدر از آگاهی ها و شناخت های دینی تان را از دوستان کسب نموده اید؟					
۶	دوستانتان تا چه اندازه به اعتقادات دینی پایبند هستند؟					
۷	دوستانتان چقدر به انجام اعمال دینی از قبیل نماز اهمیت می دهند؟					

ردیف	عبارات	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱	در دانشگاه شما چقدر برنامه های دینی اجرا می شود؟					
۲	اساتید در طول تحصیل تا چه حد موجب تشویق شما در رفتارهای دینی (از جمله نماز) شده اند؟					
۳	کتابهای درسی تا چه اندازه عقاید، شناختها و رفتارهای دینی (مانند نماز، روزه و...) را تشویق می کنند؟					
۴	چقدر نماز جماعت در دانشگاه شما برگزار می شود؟					
۵	مباحث کتابهای دینی چقدر برایتان جالب و متقاعد کننده هستند؟					
۶	اساتید دانشگاه شما تا چه اندازه در مراسم مذهبی مانند نماز جماعت شرکت می کنند؟					
7	تا چه اندازه به نماز در دانشگاه شما توجه می شود؟					